

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl 2009 m. birželio 18 d. Direktyvos 2009/52/EB, kuria numatomi sankcijų ir priemonių nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams būtiniausi standartai, taikymo

(COM(2021) 592 final)

(2022/C 290/14)

Pranešėjas **Carlos Manuel TRINDADE**

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Komisija, 2021 12 1
Reglamentavimo pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	2022 3 7
Priimta plenarinėje sesijoje	2022 3 23
Plenarinės sesija Nr.	568
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	129 / 1 / 3

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pritaria Komisijos analizei, visų pirma, jos teiginiui, kad „nelegalus asmenų, neturinčių leidimo pasilikti ES, darbas [...] yra žalingas ekonominiu požiūriu, nes dėl jo prarandami viešieji finansai, mokesčiai ir socialinės įmokos, mažėja darbo užmokestis ir blogėja darbo sąlygos bei sukuriama nesąžininga konkurencija“, kuri kenkia didžiajai daugumai teisės aktų besilaikančių įmonių. „Dėl nelegalaus darbo taip pat kyla pavojus, kad gali būti pažeistos migrantų asmens teisės ir socialinės teisės, visų pirma išnaudojant juos darbe, neužtikrinant saugių gyvenimo ir darbo sąlygų ir apribojant galimybes naudotis socialine apsauga arba visai tokių galimybių nesuteikiant.“⁽¹⁾

1.2. EESRK atkreipia dėmesį į Komisijos poziciją, pagal kurią direktyva valstybėms narėms paliekama galimybė parengti skirtingus metodus savo tikslams pasiekti, kad jos galėtų atsižvelgti į nacionalinius darbo rinkos, neteisėto darbo ir nelegalios migracijos vaidmens ypatumus ir pažeidimų sunkumą. Tačiau visos valstybės narės turi užtikrinti, kad taisyklės sėkmingai atgrasytų nuo neteisėtos migracijos ir jomis būtų sėkmingai kovojama su nelegaliu darbu.⁽²⁾

1.3. EESRK pabrėžia, kad nagrinėjamos direktyvos spragos yra susijusios su jos faktiniu perkėlimu į valstybių narių nacionalinę teisę, visų pirma su labai dideliais sankcijų skirtumais, kurie daugeliu atvejų trukdo sėkmingai atgrasyti nuo nelegaliai esančių trečiųjų-šalių piliečių įdarbinimo. Jos taip pat susijusios ir su paprastai neveiksmingomis pastangomis skatinti migrantus bendradarbiauti su valdžios institucijomis, kadangi jie pagrįstai ir teisėtai baiminasi, kad gali būti išsiųsti į kilmės šalį. Iš tiesų migrantų skundų teikimo tvarka paprastai yra neveiksminga, nes trūksta nuolatinės, išsamios, šviečiamosios ir aiškinamosios informacijos tikslinės auditorijos kalba, dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo atliekama per mažai patikrinimų arba jie yra neveiksmingi, taip pat todėl, kad valstybės narės laiku nepateikia ataskaitų ir informacijos, kad būtų galima reguliariai vertinti direktyvos taikymą.

1.4. EESRK ragina valstybes nares dėti daugiau pastangų įgyvendinti direktyvą ir aktyviai bendradarbiauti su Komisija siekiant užtikrinti jos veiksmingumą. EESRK tvirtai remia Komisijos ryžtą pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūras prieš valstybes nares, jei jos nuolat nepateikia visos svarbios informacijos apie pagrindinių direktyvoje nustatytų įpareigojimų, susijusių su sankcijomis, patikrinimais ir migrantų teisių apsauga, įgyvendinimą. Vis dėlto Komitetas siūlo Komisijai, atliekant direktyvos įgyvendinimo vertinimą, numatytą atlikti iki 2024 m., išnagrinėti, kokios sankcijos gali būti nustatytos arba taikomos įmonėms, kurios sąmoningai naudojami neteisėtos ir nusikalstamos veiklos rezultatais.

⁽¹⁾ Komunikatas COM (2021) 592 final, p. 1.

⁽²⁾ COM(2021) 592 final, 1 punktas.

1.5. EESRK visiškai pritaria su sankcijomis susijusiems Komisijos išsipareigojimams ir rekomendacijoms valstybėms narėms. EESRK, be kita ko, pateikia šias rekomendacijas:

- i) valstybės narės turėtų tinkamai išnaudoti visą direktyvoje numatytą sankcijų potencialą, visų pirma taikyti visas papildomas administracines priemones (atimti teisę gauti viešąsias išmokas, dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, susigrąžinti valstybės subsidijas, laikinai arba visam laikui uždaryti padalinius arba panaikinti leidimą vykdyti verslo veiklą). Komisija turėtų remti valstybės nares šiame procese;
- ii) valstybės narės turėtų nustatyti veiksmingas, atgrasančias (jų dydis turi viršyti naudą) ir proporcingas sankcijas, jos turi būti pagrįstos visapusišku požiūriu ir integruotos į valstybės narės teisinę sistemą. Taip pat reiktų nustatyti minimalią Europos Sąjungos sankcijų administracinių priemonių sistemą, kurią kiekviena valstybė narė galėtų sustiprinti savo teisės aktais, taip pritaikydama sankcijas prie konkrečios ekonominės ir socialinės šalies padėties. Šios finansinės baudos turi būti bent jau didesnės už pelną, gautą iš neteisėtos veiklos.

1.6. EESRK pritaria Komisijos išsipareigojimams ir rekomendacijoms valstybėms narėms dėl priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti neteisėtą migrantų teises, tačiau pateikia šiuos pasiūlymus:

- i) Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimo klausimu:

— EESRK rekomenduoja Komisijai sustiprinti dialogą su valstybėmis narėmis siekiant užtikrinti, kad nacionalinių valdžios institucijų nustatytos administracinės procedūros būtų veiksmingesnės;

- ii) Migrantų bendradarbiavimo su valdžios institucijomis kovojant su neteisėtu darbu klausimu:

— EESRK rekomenduoja Komisijai ir valstybėms narėms užtikrinti galimybę migrantams, bendradarbiaujantiems su valdžios institucijomis kovoje su nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečius įdarbinančiais darbdaviais, gauti nuolatinius leidimus gyventi ir dirbti, kad jie būtų skatinami aktyviai bendradarbiauti su priimančiosios šalies valdžios institucijomis;

- iii) Profesinių sąjungų, profesinių asociacijų ir pilietinės visuomenės organizacijų vaidmens klausimu:

— EESRK rekomenduoja Komisijai suteikti šiems subjektams galimybę dalyvauti konkrečiose Europos Sąjungos programose siekiant remti informavimo, konsultavimo, teisinės ir finansinės pagalbos ir mokymo veiklą, kad tai būtų konkreti priemonė, sudaranti šiems subjektams galimybę praktiškai tęsti ir tobulinti savo darbą šioje srityje;

— EESRK ragina, atsižvelgiant į šių struktūrų patiriamus pandemijos keliamus ir nuosavų lėšų sunkumus, išimties tvarka persvarstyti šiose konkrečiose programose keliamą reikalavimą dėl bendro finansavimo;

- iv) EESRK rekomendacijos valstybėms narėms:

— skirti reikiamus išteklius darbo inspekcijoms, kad jos galėtų veiksmingai atlikti savo užduotis, visų pirma sustiprinti patikrinimus sektoriuose, kuriuose kyla didžiausia nelegalaus darbo rizika;

— naudotis visomis priemonėmis, visų pirma socialiniais tinklais ir audiovizualine žiniasklaida, informavimo ir informuotumo didinimo kampanijoms vykdyti; jos turi būti skirtos, pirma, verslininkams, įdarbinantiems neteisėtus migrantus iš trečiųjų šalių, informuojant apie jiems kylančią riziką, ir, antra, patiems darbuotojams, įvairiomis kalbomis suteikiant jiems žinių apie jų teises ir naudojimosi jomis būdus. Vykdamas šias kampanijas turėtų būti suteikta speciali erdvė profesinių sąjungų, profesinių asociacijų ir pilietinės visuomenės organizacijų pranešimams skleisti;

— sukurti specialią telefono liniją, kad imigrantas galėtų anonimiškai pranešti apie išnaudojimo atvejus ir kitą darbdavio vykdomą neteisėtą praktiką.

1.7. EESRK pritaria Komisijos išsipareigojimams ir rekomendacijoms valstybėms narėms dėl patikrinimų, tačiau pateikia šiuos pasiūlymus:

i) Valstybėms narėms:

- visų pirma nustatyti tikrinimo strategijas, skirtas didelės rizikos sektoriams, didinti darbo inspektorių skaičių ir didinti patikrinimų veiksmingumą;
- įgyvendinti Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) rekomendacijas arba standartus dėl darbo inspektorių ir darbuotojų santykio, t. y. vienas darbo inspektorius 10 000 darbuotojų, kad darbo inspekcijoms būtų skirta pakankamai žmogiškųjų išteklių ir jos galėtų vykdyti savo užduotis;
- tikrinimo strategijose patikslinti, kad patikrinimai nebus vykdomi kartu su migracijos institucijomis, ir kad darbo inspektorai neprivalo pranešti valdžios institucijoms apie neteisėtą migrantų, kurie gali būti tikrinamose darbo vietose, buvimą;
- valstybėse narėse, kuriose socialiniai partneriai jau atlieka tam tikrą vaidmenį vykdant patikrinimus, užtikrinti, kad toliau šio vaidmens būtų paisoma;
- suteikti profesinėms sąjungoms ir darbuotojų organizacijoms galimybę dalyvauti tikrinimo veikloje pagal esamą nacionalinę praktiką, tačiau laikytis TDO standartų, ypač renkant informaciją ir ją dalijantis;

ii) Europos Komisijai:

- vadovaujantis Konvencija Nr. 81, skatinti valstybes nares iki 2024 m., t. y. iki kitos vertinimo ataskaitos pateikimo datos ⁽³⁾, užtikrinti pakankamą skaičių darbo inspektorių atsižvelgiant į darbuotojų skaičių kiekvienoje valstybėje narėje ir, jei to nepavyktų pasiekti, priimti tesės aktą dėl šio tarptautinio standarto įgyvendinimo ES;

iii) Europos darbo institucijos dalyvavimo patikrinimuose klausimu:

- EESRK rekomenduoja Komisijai ir valstybėms narėms, laikantis šios institucijos veiklos taisyklių, ją labiau įtraukti į Europos patikrinimus, nes jau nustatyta, kad daugelis neteisėtų darbuotojų migrantų įdarbinimo ir subrangos grandinių veikia Europos lygmeniu, todėl būtina imtis veiksmų tuo pačiu lygmeniu.

1.8. Kalbant apie dideles informacijos spragas, EESRK itin palankiai vertina tai, kad Komisija, padedama Europos migracijos tinklo, ėmėsi iniciatyvos sukurti informacijos perdavimo IT sistemą ir duomenų bazę, kurioje būtų galima laiku gauti reguliarią ir palyginamą informaciją ir taip įveikti susidariusius didžiulius sunkumus. Vis dėlto EESRK siūlo Komisijai užtikrinti, kad atitinkamais teisės aktais būtų draudžiama valstybių narių imigracijos tarnyboms naudotis šia duomenų baze siekiant nustatyti neteisėtai dirbančius migrantus ir juos grąžinti į kilmės šalį.

2. Komunikato tikslai

2.1. Šioje EESRK nuomonėje nagrinėjama Komisijos komunikatu, kuris yra platesnio požiūrio į naują migracijos ir prieglobsčio paktą dalis, siekiama sustiprinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/52/EB ⁽⁴⁾, kuria numatomi sankcijų ir priemonių nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams būtiniausi standartai, įgyvendinimą. Komisija įvertins, kaip padidinti direktyvos veiksmingumą ir ar reikia imtis papildomų priemonių.

2.2. Nagrinėjama komunikatu taip pat įvykdomas įpareigojimas reguliariai teikti ataskaitas Europos Parlamentui ir Tarybai, kaip nustatyta direktyvos 16 straipsnyje. Komunikate nustatyti veiksmai, kurių reikia imtis direktyvos įgyvendinimui sustiprinti, daugiausia dėmesio skiriant trims pagrindinėms veiklos sritims, apimančioms:

- sankcijas darbdaviams (2 skyrius);
- priemones neteisėtų migrantų teisėms apsaugoti (3 skyrius);
- patikrinimus (4 skyrius);
- dideles informacijos spragas (5 skyrius);

⁽³⁾ COM(2021) 592 final, 6 punktas.

⁽⁴⁾ 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/52/EB, kuria numatomi sankcijų ir priemonių nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams būtiniausi standartai (OL L 168, 2009 6 30, p. 24).

— ES kovos su nelegaliu darbu priemonių stiprinimą (6 skirsnis).

2.3. Šioje nuomonėje nagrinėjami pagrindiniai su kiekvienu iš šių skyrių susiję aspektai.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK pažymi, kad „sunku įvertinti nelegalaus darbo mastą ES, nes tai paslėptas reiškinys [...]. Kai kurie požymiai rodo, kad nelegalaus neteisėtų migrantų darbo daugiau ten, kur didelė neformalios ekonominės veiklos dalis. Nors apskaičiuota, kad neformalus darbas vidutiniškai sudaro 16,8 % viso darbo ES, nelegalaus neteisėtų migrantų darbo mastą vis sunkiau kiekybiškai įvertinti, ypač siekiant atsižvelgti į lyties ir vaikų interesų aspektus, nes neteisėtą migraciją vis dar sunku įvertinti“⁽⁵⁾. Nelegalaus darbo pobūdis ir mastas įvairiose valstybėse narėse skiriasi. Siekiant geriau suprasti ir išspręsti šią problemą, vienas iš pagrindinių uždavinių – gerinti prieigą prie naujausių ir tikslių duomenų.

3.2. EESRK pritaria Komisijos nuomonei, kad „dokumentų neturintys darbuotojai dažnai įdarbinami taikant sudėtingas darbo santykių schemas, apimančias subrangos susitarimus, įdarbinimo įmones ir laikinojo įdarbinimo įmones, taip pat per interneto platformas, kuriose siūlomas trumpalaikis darbas (pvz., maisto ir maisto pristatymo, transporto paslaugų sektoriuose), todėl sunkiau nustatyti darbdavius, įdarbinančius neteisėtus migrantus. Tokiais atvejais atsakomybę priskiriant visai darbdavių grandinei siekiama apsaugoti migrantus, visų pirma dirbančius tuose ekonomikos sektoriuose, kuriuose dažnai taikomos subrangos sutartys, pavyzdžiui, statybos pramonėje, taip pat naujoje ekonominės veiklos srityje – darbo skaitmeninėse platformose sektoriuje“⁽⁶⁾.

3.3. EESRK pabrėžia, kad kai kuriais atvejais kraštutinis ir besitęsiantis žmogaus teisių ir teisinės valstybės principo pažeidimas gali būti susijęs su kitomis nusikalstamomis veikomis ir valstybės aplaidumu, kaip nurodyta 2017 m. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendime, kuriame pripažintas didelis dirbančių migrantų išnaudojimas darbe Nea Manoloje (Graikija) braškių ir žemuogių ūkiuose ir kuriame teigiama, kad išnaudojimas darbe yra vienas iš prekybos žmonėmis aspektų⁽⁷⁾.

3.4. Iki šiol priimtose nuomonėse Komitetas pabrėžė būtinybę vienu metu imtis šių veiksmų: sudaryti sąlygas teisėtai imigracijai ir šalinti neteisėtos imigracijos priežastis. Nuomonėje savo iniciatyva dėl pasiūlymo dėl Direktyvos dėl sankcijų nelegaliai esančių trečiųjų-šalių piliečių darbdaviams EESRK visų pirma išreiškė abejonas „dėl siūlomos direktyvos turinio, jos paskelbimo laiko ir pasiūlymų dėl teisės aktų eilės tvarkos“. Jis taip pat pabrėžė, kad „svarbu veiksmingai įgyvendinti direktyvą valstybėse narėse, kurioms tenka nelengvas uždavinys, nes kontrolės institucijos neturi pakankamai kvalifikuotų darbuotojų, kyla sunkumų skirstant pareigas suinteresuotoms institucijoms, ir yra daug bendrovių, kurias numatoma kontroliuoti“. Galiausiai nurodė, kad „direktyvos galia turėtų atsiskleisti ją realiai įgyvendinant“.

3.5. Nepaisant teigiamų komunikato aspektų, EESRK, praėjus dvylikai metų nuo direktyvos įsigaliojimo, labai abejoja, ar yra tinkamų priemonių kovoti su dirbančių neteisėtų migrantų išnaudojimu ir įteisinti jų statusą priimančiose šalyse.

3.6. EESRK taip pat mano, kad vien tik Darbdavių sankcijų direktyvos nepakanka teisėtos migracijos kanalams skatinti ir neteisėtai migracijai sustabdyti. Reikia visapusiškesnio požiūrio, kad įvairios Europos Sąjungos teisėtos migracijos nuostatos būtų susietos su nacionalinėmis pastangomis kovoti su nedeklaruojamu darbu. Reikėtų užtikrinti galimybes įmonėms lengviau įdarbinti tinkamai įteisintus migrantus, nustatyti paprastesnes ir aiškesnes taisykles, kurios nebūtų pernelyg biurokратиškos.

4. Konkretios pastabos dėl sankcijų darbdaviams

4.1. EESRK mano, kad labai svarbu direktyvoje numatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias finansines ir baudžiamąsias sankcijas, siekiant atgrasyti darbdavius įdarbinti neteisėtus migrantus. Sankcijos turėtų būti gerokai didesnės už neteisėtų migrantų įdarbinimo ekonominę naudą⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ Komunikatas COM(2021) 592 final, įžanga.

⁽⁶⁾ COM(2021) 592 final, 2.3 punktas.

⁽⁷⁾ Byla Chowdury and Others v. Greece. Apgailėtinomis gyvenimo ir darbo sąlygomis Manoloje susidomėta 2013 m., kai ūkiuose dirbantys darbuotojai sukėlė gaisrą, dėl kurio sužalojimus patyrė 30 darbuotojų bangladešiečių, kurie reikalavo mokėti jiems priklausantį darbo užmokestį.

⁽⁸⁾ COM(2021) 592 final, 2 punktas.

4.2. EESRK taip pat atkreipia dėmesį į Direktyvoje numatytas papildomas administracines priemones: atimti teisę gauti viešąsias išmokas, dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, susigrąžinti valstybės subsidijas, laikinai arba visam laikui uždaryti padalinius arba panaikinti leidimą vykdyti verslo veiklą. Komitetas apgailestauja, kad šios priemonės tebėra labai mažai taikomos, nepaisant jų suteikiamos galimybės atgrasyti darbdavius nuo neteisėtų migrantų įdarbinimo⁽⁹⁾.

4.3. Finansinių ir baudžiamųjų sankcijų dydis valstybėse narėse labai skiriasi: pavyzdžiui, finansinės sankcijos svyruoja nuo 3 000 iki 43 000 EUR, o laisvės atėmimas – nuo 8 dienų iki 12 metų⁽¹⁰⁾. Vis dėlto būtų naudinga turėti informaciją apie įvairias valstybėse narėse taikomas sankcijas.

4.4. EESRK pabrėžia, kad valstybėse narėse, kuriose taikoma griežtesnė sankcijų sistema, manoma, kad griežtesnės finansinės sankcijos yra gera priemonė atgrasyti nuo nelegalaus darbo, o valstybėse narėse, kuriose taikomos švelnesnės sankcijos arba kuriose sankcijos laikomos mažesne rizika, palyginti su potencialiu pelnu iš nelegalaus darbo, manoma, kad sankcijos nėra pakankama atgrasomoji priemonė. Pažymėtina, kad nuo 2014 m. vienuolikoje valstybių narių buvo pakeisti teisės aktai, siekiant padidinti skiriamų baudų dydį⁽¹¹⁾.

4.5. Nors, kaip teigiama komunikate, valstybėse narėse taikomų baudų dydžio skirtumas priklauso nuo įvairių veiksnių, pavyzdžiui, ekonominės padėties ir minimaliojo darbo užmokesčio lygio valstybėje narėje, EESRK mano, kad tokia padėtis nepateisina to, kad sankcijos yra nepakankamai atgrasomos.

4.6. Komitetui nepriimtina tai, kad valstybių narių pateiktoje informacijoje apie baudžiamųjų sankcijų darbdaviams taikymą ir pradėtų procesų skaičių vis dar yra didelių spragų. Tačiau turimos informacijos jau pakanka, kad būtų galima įrodyti ribotą direktyvos poveikį siekiant atgrasyti nuo neteisėto darbo sankcijomis, todėl EESRK labai apgailestauja, kad ją taikant nepavyko sukurti veiksmingos efektyvių, proporcingų ir atgrasomųjų sankcijų sistemos visoje Europos Sąjungoje⁽¹²⁾.

4.7. EESRK atkreipia dėmesį į profesinėms sąjungoms ir nevyriausybinėms organizacijoms atstovaujančių suinteresuotųjų subjektų atsiliepimus, kurie buvo surinkti per tikslines konsultacijas šia tema, ir kurie patvirtina, kad išnaudojantiems darbdaviams taikomos sankcijos yra mažesnės nei dėl nedeklaruojamo darbo ir socialinio dempingo gaunama nauda⁽¹³⁾. Tačiau darbdaviai mano, kad sankcijos yra pakankamai griežtos ir kad svarbu pagerinti veiksmingą ir proporcingą jų vykdymą kiekvienai valstybei narei įgyvendinant direktyvą.

5. Konkrečios pastabos dėl priemonių neteisėtų migrantų teisėms apsaugoti

5.1. Direktyvos 6 straipsnio 2 dalimi ir 13 straipsniu neteisėtiems migrantams suteikiamos tam tikros teisės užtikrinančios, kad jie būtų tinkamai informuoti ir galėtų pateikti skundus dėl darbo teisės pažeidimų ir reikalauti nesumokėto darbo užmokesčio. Tai pagrindinės nuostatos, kuriomis migrantai saugomi nuo išnaudojimo ir piktnaudžiavimo jų pažeidžiamumu pavojaus⁽¹⁴⁾.

5.2. EESRK atkreipia dėmesį į Komisijos poziciją ir analizę šioje srityje ir joms pritaria, visų pirma dėl šių aspektų:

- i) Reikia toliau dėti pastangas įgyvendinti direktyvos apsauginius elementus, ypač susijusius su galimybe gauti informaciją, kreiptis į teismą ir susigrąžinti skolas bei gauti leidimą laikinai gyventi⁽¹⁵⁾;
- ii) Daugumoje valstybių narių teikiami tik bendri duomenys apie darbuotojų teises, o ne tikslinė informacija, svarbi konkrečiai dirbantiems neteisėtiems migrantams;

⁽⁹⁾ COM(2021) 592 final, 2.3 punktas.

⁽¹⁰⁾ COM(2021) 592 final, 2.1 ir 2.2 punktai.

⁽¹¹⁾ COM(2021) 592 final, 2.1 punktas.

⁽¹²⁾ COM(2021) 592 final, 2.2 punktas.

⁽¹³⁾ COM(2021) 592 final, 2.2 punktas.

⁽¹⁴⁾ COM(2021) 592 final, 3 punktas.

⁽¹⁵⁾ COM(2021) 592 final, 3 punktas.

- iii) valdžios institucijų bendradarbiavimas su socialiniais partneriais ir nevyriausybinėmis organizacijomis (NVO) yra labai svarbus siekiant sudaryti palankesnes sąlygas teikti skundus, nes jie dažnai tiesiogiai bendrauja su darbuotojais ir gali didinti jų informuotumą, informuoti migrantus apie jų teises, stiprinti tarpusavio pasitikėjimą ir padėti darbuotojams nustatyti nedeklaruojamo darbo ir išnaudojimo darbe atvejus, kad jie galėtų pateikti skundus. Socialinių partnerių ir NVO vaidmuo taip pat labai svarbus siekiant sudaryti palankesnes sąlygas teikti skundus, atskleisti išnaudojimo atvejus ir sumažinti migrantų baimę dėl grąžinimo tvarkos taikymo, jei jie būtų aptikti migracijos institucijų. Daugumoje valstybių narių šioms suinteresuotosioms šalims, visų pirma profesinėms sąjungoms, teisės aktais suteikiamas svarbus vaidmuo įgyvendinant nacionalinę skundų teikimo tvarką ⁽¹⁶⁾;
- iv) Išnaudojimą darbe patyrę neteisėti migrantai praktikoje susiduria su sunkumais, susijusiais su leidimų gyventi šalyje procedūromis arba leidimų suteikimo sąlygomis. Suinteresuotieji subjektai praneša, kad aukos neturi galimybės gauti informacijos ir teisinių konsultacijų, susijusių su galimybėmis gauti leidimą gyventi ir paraiškos arba prašymo jam gauti teikimo procedūra. Jie taip pat pažymi, kad tokie leidimai dažnai suteikiami pateikus kaltinimus atitinkamiems darbdaviams ir su sąlyga, kad auka dalyvaus baudžiamajame procese, nors pagal direktyvą to nereikalaujama ⁽¹⁷⁾;
- v) Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) ataskaitoje nurodoma, kad kai kuriose valstybėse narėse neteisėtai esantys migrantai nesinaudoja esamomis skundų teikimo sistemomis. Taip gali būti dėl įvairių priežasčių: paskatų darbuotojams pranešti apie pažeidimus trūkumo; ribotos informacijos apie turimas teises ir esamą skundų teikimo tvarką; ekonominių kliūčių, kaip antai profesinių sąjungų, padedančių tik nariams, narystės mokesčių; ir labiausiai dėl baimės būti aptiktam, sulaikytam ir grąžintam ⁽¹⁸⁾;
- vi) Socialiniai partneriai ir NVO taip pat atlieka svarbų vaidmenį skatinant ir įgyvendinant direktyvoje numatytas apsaugos priemones, taip pat siekiant, kad jos būtų taikomos kuo didesniai neteisėtų migrantų skaičiui. Komisija stiprins dialogą su socialiniais partneriais ir nevyriausybinėmis organizacijomis, atstovaujančiomis dokumentų neturintiems darbuotojams, ir plėtodama šią veiklą bendradarbiaus su Europos platforma nedeklaruojamo darbo problemai spręsti.

5.3. EESRK perspėja, kad net jei profesinės sąjungos, pilietinės visuomenės organizacijos ir valdžios institucijos informuoja dirbančius neteisėtus migrantus apie jų teises, nuo skundų prieš darbdavius dėl nesumokėto darbo užmokesčio susigrąžinimo teikimo arba informacijos apie galimus išnaudojimo atvejus teikimo juos gali atgrasyti galimybė būti grąžintiems į kilmės šalį, prarasti pajamas ir, kai kuriais atvejais, patirti atsakomuosius darbdavių veiksmus.

6. Konkrečios pastabos dėl patikrinimų

6.1. EESRK pritaria Komisijos nuomonei, kad patikrinimai yra svarbiausia priemonė siekiant nustatyti neteisėtus migrantus įdarbinančius darbdavius ir išnaudojimo atvejus. Remiantis patikrinimų rezultatais, darbdaviai gali būti patraukti atsakomybėn ir jiems gali būti taikomos sankcijos, taip pat gali būti taikomos priemonės, būtinos siekiant apsaugoti išnaudojamus dirbančius neteisėtus migrantus. Direktyvos 13 straipsnio 1 dalyje numatytas reikalavimas valstybėms narėms užtikrinti, kad būtų vykdomi veiksmingi ir tinkami patikrinimai, pagrįsti rizikos vertinimais, kuriais nustatomi veiklos sektoriai, kuriuose rizika didžiausia, nes jų nevykdant neįmanoma pasiekti direktyvos dėl sankcijų darbdaviams tikslų ⁽¹⁹⁾. EESRK taip pat pabrėžia, kad reikia ne tik užtikrinti veiksmingus patikrinimus, bet ir spręsti kitas problemas, susijusias su nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių įdarbinimu.

6.2. EESRK stebisi, kad komunikate neminima nei Europos darbo institucija, nei jos dalyvavimas Europos patikrinimuose, nors gerai žinoma, kad daugelis neteisėtų darbuotojų migrantų įdarbinimo ir subrangos grandinių veikia Europos lygmeniu, todėl būtina imtis veiksmų tuo pačiu lygmeniu. Komitetas primygtinai reikalauja ištaisyti šią padėtį.

⁽¹⁶⁾ COM(2021) 592 final, 3.2 punktas.

⁽¹⁷⁾ COM(2021) 592 final, 3.2 punktas.

⁽¹⁸⁾ COM(2021) 592 final, 3.2 punktas.

⁽¹⁹⁾ COM(2021) 592 final, 4.1 punktas.

6.3. EESRK visiškai pritaria šioms Komisijos išvadoms dėl patikrinimų:

- i) mažai tikėtina, kad taikant esamą sistemą atliktų patikrinimų skaičius atgrasytų darbdavius nuo neteisėtų migrantų įdarbinimo. Tikrinamų darbdavių, vykdančių veiklą sektoriuje, kuriame atliekami patikrinimai, dalis paprastai yra labai maža, todėl darbdaviai gali manyti, kad naudojant nelegalų darbą gauta ekonominė nauda yra didesnė už tikimybę, kad jis bus nustatytas atliekant ⁽²⁰⁾;
- ii) valstybės narės ir kiti suinteresuotieji subjektai pažymi, kad darbo inspekcijoms dažnai trūksta darbuotojų ir išteklių, todėl atliekama nepakankamai patikrinimų ir jie atliekami nepakankamai dažnai ⁽²¹⁾;
- iii) suinteresuotieji subjektai remia darbo inspekcijų ir teisėsaugos ir (arba) imigracijos veiklos atskyrimą sukuriant „užkardą“, kuria būtų užtikrinama, kad patikrinimų metu identifikuoti neteisėti migrantai nebūtų perduodami imigracijos institucijoms, kad šios atliktų grąžinimo procedūrą ⁽²²⁾.

6.4. Šiuo požiūriu EESRK nepriimtina tai, kad daugumoje valstybių narių atliekant patikrinimus nėra daugiausia dėmesio skiriama rizikos sektoriams, o tai neatitinka direktyvoje numatytų reikalavimų ⁽²³⁾. Daugumoje valstybių narių pagrindiniai rizikos sektoriai yra šie: žemės ūkis, statybos, gamybos pramonė, buitinės ir socialinės paslaugos, viešbučiai ir maitinimo įstaigos.

6.5. EESRK atkreipia dėmesį į Pagrindinių teisių agentūros (FRA) pastabas, kad patikrinimais, kuriuos bendrai atlieka darbo institucijos ir kovos su prekyba žmonėmis arba kiti specializuoti padaliniai, apmokyti išnaudojimo darbe klausimais, gali būti sudarytos sąlygos identifikuoti migrantus, kurie yra išnaudojimo darbe arba prekybos žmonėmis aukos ⁽²⁴⁾.

6.6. Kalbant apie šią Pagrindinių teisių agentūros nuomonę, EESRK vis dėlto atkreipia dėmesį į suinteresuotųjų ir vietoje dirbančių subjektų pastabą, kad pranešti apie savo padėtį per patikrinimus aptikti išnaudojami darbuotojai bijo, kad gali būti sulaikyti ir grąžinti į kilmės šalį, ypač tais atvejais, kai patikrinimus bendrai atlieka darbo inspekcija ir policija arba imigracijos institucijos.

7. Konkrečios pastabos dėl didelių informacijos spragų

7.1. Direktyvoje nustatytas reikalavimas valstybėms narėms kasmet pranešti Komisijai apie atliktų patikrinimų skaičių ir jų rezultatus, darbdavių sumokėtas darbo užmokesčio skolas, kitas taikytas priemones ir palankesnių sąlygų pateikti skundus sudarymą. Ši informacija yra labai svarbi vertinant, kaip įgyvendinamos direktyvoje numatytos priemonės ir koks yra jų poveikis. Tačiau valstybių narių teikiama informacija yra labai ribota ir nelygiavertė, todėl duomenyse apie patikrinimus ir jų rezultatus esama didelių spragų ⁽²⁵⁾.

7.2. Dėl patikimos ir išsamios informacijos trūkumo sunku galutinai įvertinti, ar direktyva turėjo įtakos atgrasant nuo nelegalaus darbo naudojimo ir mažinant šio reiškinio paplitimą ir, ar valstybėse narėse taikomos baudžiamosios sankcijos yra veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. Geriau renkant informaciją būtų sudaromos galimybės kurti veiksmingesnę vykdymo užtikrinimo strategiją tiek nacionaliniu, tiek Europos Sąjungos lygmeniu ⁽²⁶⁾.

7.3. EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija, padedama Europos migracijos tinklo, ėmėsi iniciatyvos sukurti informacijos perdavimo IT sistemą ir duomenų bazę, kurioje būtų galima laiku gauti reguliarią ir palyginamą informaciją ⁽²⁷⁾. Europos migracijos tinklas taip pat gali būti naudinga priemonė organizuojant valstybių narių ir atitinkamų suinteresuotųjų subjektų tarpusavio mokymosi ir keitimosi patirtimi galimybes.

⁽²⁰⁾ COM(2021) 592 final, 4.1 punktas.

⁽²¹⁾ COM(2021) 592 final, 4.1 punktas.

⁽²²⁾ COM(2021) 592 final, 4.1 punktas.

⁽²³⁾ COM(2021) 592 final, 4.1 punktas.

⁽²⁴⁾ COM(2021) 592 final, 4.1 punktas.

⁽²⁵⁾ COM(2021) 592 final, 5 punktas.

⁽²⁶⁾ COM(2021) 592 final, 5 punktas.

⁽²⁷⁾ COM(2021) 592 final, 5 punktas.

7.4. EESRK mano, kad ši duomenų bazė turi atitikti Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatas ir kad valstybių narių imigracijos tarnyboms neturėtų būti sudarytos galimybės ja naudotis nei neteisėtai dirbančių migrantų tapatybei nustatyti, nei, nustačius tokius migrantus, gražinti į kilmės šalį.

8. Konkrečios pastabos dėl kovos su nelegaliu darbu priemonių stiprinimo

8.1. EESRK visiškai pritaria šiame komunikate išdėstyta Komisijos pozicijai ir ketinimams.

8.1.1. Siekiant kovoti su neteisėta migracija, Europos Sąjungoje turi būti sprendžiami su visais šio reiškinio aspektais susiję uždaviniai, taikant visapusišką požiūrį, kaip nurodyta naujame pakte. ES turi ne tik šalinti pagrindines migracijos priežastis, bendradarbiaujant su trečiosiomis šalimis atnaujinti kovą su neteisėtai migrantus gabenančiais asmenimis ir greičiau pasiūlyti daugiau teisėtų atvykimo į ES būdų, bet ir stiprinti kovą su nelegaliu darbu, kuris yra neteisėtos migracijos varomoji jėga ir išnaudojimo bei piktnaudžiavimo šaltinis. Todėl būtina užtikrinti veiksmingesnę direktyvos, kuri yra svarbiausia turima priemonė ir kurios potencialas dar nėra visapusiškai išnaudotas, įgyvendinimą ir vykdymą⁽²⁸⁾.

8.1.2. Remdama valstybių narių įgyvendinimo pastangas, Komisija taip pat nuolat stebės, kaip įgyvendinama direktyva, ir daugiausia dėmesio skirs veiksmingam jos vykdymo užtikrinimui. Priėmus nagrinėjamą komunikatą, Komisija bendradarbiaus su atitinkamomis valstybių narių valdžios institucijomis, kad gautų papildomos informacijos apie pagrindinių įpareigojimų, susijusių su sankcijomis, patikrinimais ir migrantų teisių apsauga, kylančių iš šios direktyvos, įgyvendinimą, ir sieks rasti galimus sprendimus. Prireikus Komisija pradės pažeidimo nagrinėjimo procedūras⁽²⁹⁾.

8.1.3. Iki 2022 m. pabaigos Komisija įgyvendins nagrinėjamame komunikate nurodytas priemones ir kitoje įgyvendinimo ataskaitoje, kuri turi būti pateikta ne vėliau kaip 2024 m., pateiks pasiektų rezultatų ataskaitą. Atsižvelgdama į pažangą, padarytą įgyvendinant šiame komunikate pateiktas rekomendacijas ir atnaujintus įgyvendinimo bei vykdymo užtikrinimo veiksmus, taip pat į galimus pokyčius nelegalaus darbo srityje ir į tai, ar direktyva dėl sankcijų darbdaviams vis dar yra tinkamas atsakas kovoti su nelegaliu darbu, atsižvelgiant į šiuos pokyčius, Komisija apsvarstys, ar būtina iš dalies pakeisti galiojančią teisinę sistemą⁽³⁰⁾.

Bruselis, 2022 m. kovo 23 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė*
Christa SCHWENG

⁽²⁸⁾ COM(2021) 592 final, 6 punktas.

⁽²⁹⁾ COM(2021) 592 final, 6 punktas.

⁽³⁰⁾ COM(2021) 592 final, 6 punktas.

PRIEDAS

Šis pakeitimas, už kurį buvo atiduota ne mažiau kaip ketvirtadalis balsų, svarstymo metu buvo atmestas (Darbo tvarkos taisyklių 59 straipsnio 3 dalis):

5 PAKEITIMAS

SOC/705

Sankcijos nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams**1.7 punkto i papunkčio trečia įtrauka**

Iš dalies pakeisti taip:

Skyriaus nuomonė	Pakeitimas
<p>— tikrinimo strategijose patikslinti, kad patikrinimai nebus vykdomi kartu su migracijos institucijomis, ir kad darbo inspektoriai neprivalo pranešti valdžios institucijoms apie neteisėtų migrantų, kurie gali būti tikrinamose darbo vietose, buvimą;</p>	<p>— ragina paaiškinti darbo inspekcijų patikrinimų strategiją ir jų profesinę atsakomybę nustatyti neteisėtus migrantus. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad darbo inspekcijos ir migracijos institucijos dažnai atlieka bendrus patikrinimus siekdamas užtikrinti imigracijos taisyklių vykdymą. Reikėtų pripažinti, kad tokie patikrinimai gali atgrasyti išnaudojamus darbuotojus patikrinimo metu pranešti apie jų patirtį. Todėl EESRK ragina aiškiai apibrėžti darbo inspekcijų strategiją ir jų teisinius įsipareigojimus.</p>

Paaiškinimas

Šiuo pakeitimu siekiama patikslinti inspektorių vaidmenį ir pabrėžti, kad jie, vykdydami savo profesines pareigas, yra atsakingi už pranešimą valdžios institucijoms apie neteisėtų migrantų, kurie gali būti tikrinamose darbo vietose, buvimą, kartu pripažįstant, kad bendri patikrinimai gali atgrasyti išnaudojamus darbuotojus pranešti apie savo padėtį. Labai pageidautina paaiškinti darbo inspektorių strategiją.

Balsavimo rezultatai:

Už 48

Prieš 70

Susilaikė 16